

upravnog akta protiv koga je podneta, što je čini neefikasnim pravnim sredstvom u postupku azila, naime da bi se neko pravno sredstvo smatralo efikasnim u smislu dosadašnje jurisprudencije ESLJP, „suspenzivni efekat“ žalbe mora biti automatski, odnosno ne sme zavisiti od diskrecione odluke domaćeg suda u pojedinačnom slučaju.

12.2.2. *Primena koncepta sigurne treće zemlje i kršenje zabrane vraćanja*

Osim zabrane *non refoulement* iz Konvencije o statusu izbeglica (čl. 33), nadležne organe obavezuje i zabrana proterivanja i vraćanja osoba protiv njegove volje na teritoriju gde bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, pola, jezika, veroispovesti, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkih stavova iz člana 6 ZoA.

Zabrana proterivanja (*non refoulement*) podrazumeva zabranu prebacivanja lica u državu gde njemu ili njoj pretila stvarna opasnost od ozbiljnog kršenja ljudskih prava, ili od daljeg prebacivanja u treću državu gde bi to lice bilo izloženo istim takvim pretnjama. Poštovanje principa *non refoulement* obuhvata i obavezu države da učini sve što je u njenoj moći da spreči da tražilac azila bude vraćen u zemlju porekla bez supstancijalnog ispitivanja zahteva za azil – tzv. direktni *refoulement*, kao i premeštanje tražioca azila u treću zemlju, koja će ga zatim poslati dalje, u mesto gde strahuje od progona – tzv. indirektni *refoulement*.

Prema Zakonu, država može, između ostalog, odbaciti zahtev za azil bez ispitivanja da li osoba koja traži azil ispunjava uslove za priznavanje azila koristeći se konceptima sigurne treće zemlje i sigurne države porekla (čl. 2 i 33). Od suštinskog je značaja da se u svim ovim slučajevima država uveri da zaštita koju tražilac azila može uživati u drugoj državi jeste zaista i delotvorna, i u svakom slučaju se licu koji traži azil mora pružiti mogućnost da opovrgava navode o sigurnosti te druge države.

Kako su države s kojima se Srbija graniči, to jest one preko kojih skoro svi tražioci azila stižu u Srbiju, proglašene sigurnim, ovo je nemoguć uslov koji obesmišljava ceo postupak za ostvarivanje prava na azil u Republici Srbiji.

Problematično ostaje, pre svega, usvojeno rešenje prema kome se pojam sigurne treće države zasniva na jednostranoj odluci Vlade, koja je doneta 2009. godine i koja od tada nije revidirana. Prilikom sastavljanja liste Vlada nije pribavila prethodne garancije da se u zemljama koje proglašava za sigurne zahtevi za azil ispituju u efikasnom i pravičnom postupku, već se rukovodila isključivo kriterijumima da li je država članica Konvencije iz 1951, da li je na snazi bezvizni režim sa Srbijom i uzimajući u obzir jedino mišljenje Ministarstva spoljnih poslova. Odluku kojom se određuju sigurne treće zemlje trebalo bi periodično preispitivati imajući u vidu društvenu situaciju i stepen zaštite prava tražilaca azila u pojedinim državama, odnosno uzimajući u obzir stavove Evropskog suda za ljudska prava, mišljenja UNHCR i izveštaje relevantnih međunarodnih organizacija, kao što su Savet Evrope ili međunarodne nevladine organizacije koje se bave pitanjima međunarodne zaštite izbeglica i tražilaca azila.

Sigurna treća država je država sa liste koju utvrđuje Vlada, koja se pridržava međunarodnih načela o zaštiti izbeglica sadržanih u Konvenciji o statusu izbeglica iz 1951. godine i Protokolu o statusu izbeglica iz 1967. godine (u daljem tekstu: Ženevska